

84. møde

Tirsdag den 6. maj 1980 kl. 13.00

Dagsorden:**1) Tredje behandling af:**

Forslag til lov om ændring af lov om banker og sparekasser.
(Lovforslag nr. L 117).

2) Tredje behandling af:

Forslag til lov om visse kreditinstitutter.
(Lovforslag nr. L 118).

3) Tredje behandling af:

Forslag til lov om en værdipapircentral.
(Lovforslag nr. L 161).

4) Tredje behandling af:

Forslag til lov om ændring af lov om statstilskud m.v. til zoologiske haver.
(Lovforslag nr. L 140).

5) Tredje behandling af:

Forslag til lov om ændring af lov om filmcensur.
(Lovforslag nr. L 76).

6) Tredje behandling af:

Forslag til lov om Danmarks journalisthøjskole.
(Lovforslag nr. L 77).

7) Tredje behandling af:

Forslag til lov om ændring af lov om generelle tilskud til amtskommuner og kommuner samt ændring af lov om udligning i hovedstadsområdet. (Nyt boligkriterium m.v.).
(Lovforslag nr. L 156).

8) Anden behandling af:

Forslag til lov om ændring af skifteloven, kildeskatteloven og arveafgiftsloven.

(Lovforslag nr. L 88).

9) Anden behandling af:

Forslag til lov for Grønland om det offentlige aftalenævn.
(Lovforslag nr. L 171).

10) Anden behandling af:

Forslag til lov for Grønland om forbud mod indførsel og fremstilling af motorcykler.
(Lovforslag nr. L 172).

Meddelelser fra formanden:**Formanden:**

Fra statsministeren har jeg modtaget følgende skrivelse:

»København, den 6. maj 1980

Herved skal jeg meddele, at jeg i folketingets møde i dag ønsker at give tinget en redegørelse i henhold til forretningsordenens § 19, stk. 4.

Med venlig hilsen
sign. Anker Jørgensen

Til
folketingets formand«

Uden for dagsordenen giver jeg ordet til statsministeren, for at han kan give tinget den nævnte redegørelse.

Redegørelse af statsministeren:

(Redegørelse nr. V).

Statsministeren (Anker Jørgensen):

Den langvarige internationale krise, der begyndte i slutningen af 1973, har gang på gang gjort det nødvendigt at gennemføre indgreb af økonomisk-politisk karakter for at rette op på udviklingen. Når det har været nødvendigt med denne række af skiftende indgreb, skyldes det ikke, at de gennemførte foranstaltninger har været virkningsløse. Det, der er sket, er, at de forudsætninger, indgrebene bygger på, er blevet ændret ganske kort tid efter, at indgrebene var gennemført.

[Statsministeren]

Uroen i de internationale priser, først og fremmest på råvarer og olie, har påført os og andre lande meget betydelige og gentagne tab i form af en forringelse af bytteforholdet. Det har rystet hele den vestlige verdens økonomi, men det har i øvrigt også rystet u-landene og den øvrige del af verden. De gentagne rystelser udefra har ført til, at de fleste lande har ført en tilbageholdende politik. Væksten er derfor lige siden 1973 blevet holdt på et meget lavt niveau. Det har naturligvis skadet vore muligheder for at komme ud af krisen og løse vore betalingsbalanceproblemer gennem en ekstra forøgelse af produktion og eksport.

Det er disse alvorligt forværede internationale forhold, vi hele tiden må tilpasse os ved udformningen af den økonomiske politik.

De sidste af den række af foranstaltninger, vi har gennemført, er den lovgivning, der blev gennemført i december sidste år. Disse foranstaltninger har skabt en betydningsfuld forbedring af erhvervslivets konkurrenceevne. Vi var imidlertid i december klar over, at yderligere indgreb ville blive nødvendige. Det understregede vi både ved forelæggelsen af decemberforanstaltningerne den 4. december 1979 og ved gennemførelsen ved tredje behandling.

Dette behov for yderligere foranstaltninger er på afgørende måde blevet forstærket og aktualiseret gennem prisbevægelser, der er sket i den allerseneste tid.

Med en uændret økonomisk politik måtte vi vente en fortsat stigning i de kommende år både i underskuddet på betalingsbalancen og i ledigheden. Skete der ikke en afgørende ændring i de internationale udviklingstendenser, måtte vi regne med, at vi i midten af 1980erne ville stå med et underskud på betalingsbalancen på mellem 25 og 30 mia kr. Den i forvejen alt for store gæld til udlandet ville således vokse i hastigt tempo.

Stillet over for dette perspektiv måtte vi skønne, at øjeblikkelige og omfattende indgreb var nødvendige. Ventede vi med at gribe ind, ville udviklingen tvinge os til at føre en politik, der var så stram, at den ville få katastrofale følger for produktion og beskæftigelse.

Det er derfor nødvendigt med dybtgående indgreb nu. Denne erkendelse var også baggrunden for de forslag, regeringen fremlagde

til forhandling den 8. april 1980. De blev udtrykkelig forelagt som en indbydelse til forhandlinger mellem folketingets partier, og i første omgang orienterede regeringen sig hos samtlige partier her i tinget. Regeringen lagde afgørende vægt på den styrkelse af tilværelsen i befolkningen og erhvervslivet, der kunne skabes, hvis der kunne etableres et fast og bredt politisk samarbejde omkring gennemførelsen af disse forslag. Derfor var vi også fra regeringens side parate til at gå ind i åbne forhandlinger om indholdet af den samlede politik og om nødvendigt ændre i oplægget. Men der var tre betingelser, vi måtte lægge afgørende vægt på.

For det første skulle den styrke, der var i indgrebene, fastholdes. Det gjaldt både den styrkelse af erhvervsfremme- og beskæftigelsespolitikken og den stramning over for det private og offentlige forbrug, som regeringens forslag var udtryk for.

For det andet var vi rede til at se på andre besparelser end dem, der var indeholdt i regeringens forslag, men det var en klar betingelse fra socialdemokratiets side, at vi ikke kunne acceptere besparelser, som havde social slagside.

For det tredje var vi også rede til at se på andre forslag til forhøjelse af skatter eller afgifter end dem, vi havde foreslået. Men blev der tale om en forhøjelse af momsen, måtte det være en afgørende forudsætning, at den blev ledsaget af kompensationer til de svageste stillede grupper.

Det var regeringens opfattelse, at der ville være et særligt perspektiv i en samlet løsning, som var båret af de 4 partier, der har en lang tradition i retning af at tage ansvar for den økonomiske politik. Derfor fandt vi det naturligt, da den første brede orientering var gennemført, at indlede mere direkte forhandlinger med venstre, de konservative og de radikale for at etablere et fastere samarbejde omkring den økonomiske politik med disse partier.

Desværre viste det sig, at det ikke var muligt at bygge bro mellem socialdemokratiet og de radikale på den ene side og venstre og de konservative på den anden side trods væsentlige tilbud om ændringer fra regeringens og socialdemokratiets side.

Regeringen og socialdemokratiet indledte derefter forhandlinger med det radikale venstre, centrum-demokraterne og kristeligt fol-

[Statsministeren]

keparti. Der blev fra alle sider vist så udstrakt forståelse for betydningen af et positivt resultat og så stor smidighed i forhandlingerne, at det i går viste sig muligt at udforme en aftale mellem de 4 partier om en lang række vidtrækkende økonomisk-politiske indgreb.

Udgangspunktet for forhandlingerne og grundlaget for den aftale, der er sluttet, var regeringens oplæg fra den 8. april 1980. Som resultat af forhandlingerne er der sket en række ændringer i forhold til det oprindelige oplæg, men vi må ud fra regeringens og socialdemokratiets opfattelse af tingene vurdere resultatet sådan, at de tre krav, jeg nævnte for et øjeblik siden, også hermed ville være opfyldt.

Jeg skal her kort gennemgå hovedlinjerne i den aftale, der nu er indgået mellem de 4 partier. Der vil i dag i konsekvens af aftalen blive fremsat en række lovforslag i folketinget. Andre forslag vil blive fremsat senere, medens dele af aftalen skal gennemføres i forbindelse med finansloven for det kommende finansår og med aktstykker i finansudvalget.

Allerførst vil jeg gerne understrege, at hovedhjørnestenen i den politik, der nu fremlægges i folketinget, er den langsigtede indsats for at fremme produktionen og beskæftigelsen i erhvervene. Det vil være nødvendigt bl. a. af hensyn til udviklingen på kortere sigt at begrænse både det private og det offentlige forbrug. Det er nødvendigt hurtigt at tilvejebringe et omslag i udviklingen på betalingsbalancen, og de erhvervsfremmende foranstaltninger vil først vise deres fulde virkning efter nogen tids forløb. Men hvis de foranstaltninger, der sigter mod at begrænse det private og det offentlige forbrug, skulle stå alene, ville indgrebene ikke indeholde det fornødne grundlag for en fornyet opgang i produktion og beskæftigelse. Skal det opnås, er det nødvendigt, at produktionen og beskæftigelsen i eksporterhvervene og i de erhverv, der kan erstatte importen, kommer til at udgøre en større del af den samlede beskæftigelse her i landet. Det er et led i disse bestræbelser, at der udformes en aktiv energipolitik, der kan formindske Danmarks afhængighed af importeret energi.

De foranstaltninger, der blev gennemført i december sidste år, var et værdifuldt grundlag for en sådan politik. De medførte som

nævnt en mærkbar forbedring af erhvervenes konkurrenceevne.

Det er regeringens opfattelse, at parterne på arbejdsmarkedet selv må forhandle sig frem til nye overenskomster i 1981. Men vi må samtidig sige til alle grupper i samfundet, at de må handle, de må træffe beslutninger, de må indgå aftaler på baggrund af den viden om den økonomiske situation, som regeringen her har givet udtryk for.

De 4 partier er enige om at gennemføre en stærk og målrettet indsats for at fremme udviklingen i erhvervslivet og først og fremmest konkurrenceerhvervene. Der er således enighed om at afsætte over 2,5 mia kr. til erhvervsfremme; herunder afsættes et beløb på 1,2 mia kr. til lempelser i erhvervenes beskatningsregler. Den nærmere udformning af disse lempelser vil ske i samarbejde med erhvervslivets organisationer.

Blandt de ting, vi har i tankerne, skal jeg nævne skattemæssige lempelser ved anskaffelse af maskiner, inventar og lignende driftsmidler, ganske særligt inden for fremstillingsvirksomhed, fremskyndelse af tilbagebetaling af moms på eksportvarer, lempelse af særlig indkomstskat med det sigte at fremme generationsskiftet både i landbruget og i byerhvervene, forhøjelse af beløbsgrænsen for den såkaldte straksafskrivning på mindre aktiver, ophævelse af udligningsskatten for aktieselskaber fra og med 1980, lempelse af beskatningen af avancer ved salg af aktier og fra og med 1980 skattefrihed for visse offentlige tilskud til produktudvikling. Det er som sagt de muligheder, regeringen har haft i tankerne, men den endelige sammensætning og udformning skal drøftes med erhvervslivets organisationer.

Herudover afsættes der 200 mill. kr. til videreudbygning af det industripolitiske program, 50 mill. kr. til håndværk og mindre industri og 150 mill. kr. til rentestøtte eller anden refinansiering til landmænd, der har pådraget sig særlig store rentebyrder gennem investeringer i de senere år. Endelig afsættes der på erhvervs- og beskæftigelsesplanen for 1981 950 mill. kr. til erhvervsfremmende foranstaltninger i øvrigt.

Regeringen lægger stor vægt på at øge erhvervenes muligheder for egenfinansiering af deres investeringer. Med det sigte vil der blive foreslået en ændring af prislovgivningen, som gør det muligt at indregne finansierings-

[Statsministeren]

udgifter, afskrivninger på nyinvesteringer og udgifter til opfyldelse af krav til arbejdsmiljøet.

For at lette tilførsler af fremmed kapital og mindske rentebyrden vil rammen for K-lån blive udvidet til 2,1 mia kr. om året, og renten af K-lån vil blive fastsat sådan, at den dækker omkostningerne.

Regeringen har endvidere nedsat et udvalg, der skal undersøge mulighederne for tilførsel af risikovillig kapital fra forsikrings-selskaber og pensionskasser.

Formueskatten vil blive lempet med henblik på at fjerne utilsigtede virkninger af de ændringer, der skete i december.

Det er også hensigten at fortsætte bestræbelserne for, at det offentlige samler sine indkøb om danske varer i det omfang, hvori danske varer er konkurrencedygtige.

Endelig vil regeringen iværksætte en undersøgelse af mulighederne for en forenkling af administrationen af erhvervsstøtteordningerne og en kortlægning og drøftelse af de krav, der stilles til erhvervslivet vedrørende miljøet og arbejdsmiljøet.

Den samlede ramme for erhvervs- og beskæftigelsesplanen er for 1981 sat til 5,5 mia kr. Heri indgår også en videreførelse af midlertidige ordninger fra de foregående års beskæftigelsesplaner. Af de 5,5 mia kr. anvendes halvdelen til erhvervsfremmende foranstaltninger inden for landbrug, fiskeri, egnsudvikling, eksportfremme m.m. Det resterende beløb centrerer sig især om energipolitiske foranstaltninger med 750 mill. kr. Der er her tale om øget energiforskning, øget anvendelse af varige energikilder, udvikling af ny energiteknologi m.m. Til sanering, byfornyelse, nybyggeri, kollektiv trafik afsættes andre 750 mill. kr. Arbejdsmarkeds- og uddannelsesforanstaltninger får en ramme på ca. 1,4 mia kr.

De kommende år vil stille store krav til smidigheden og tilpasningen på arbejdsmarkedet. Derfor må de nødvendige strukturløsnings lettes mest muligt gennem uddannelse og omskoling og gennem en effektivisering af arbejdsformidlingen. Vi må også gøre det let for arbejdskraften at uddanne sig til og finde vej til de job, vi søger at skabe i disse erhverv. Det vil være en indsats, der også i høj grad vil være til gavn for erhvervene. Det allerede fremsatte lovforslag om ændring af opkrævningen af arbejdsgiverbidrag

til arbejdsløshedsforsikringen og om bedre kontrolmuligheder i administrationen af arbejdsløshedsforsikringen gennemføres. Jobtilbudsordningen for langtidsledige forlænges, samtidig med at jobtilbudstidspunktet rykkes frem. Anciennitetskravene for overgang til efterløn skærpes for at undgå spekulation i ordningen.

Regeringen vil fortsætte bestræbelserne for at undgå, at virksomheder eller lønmodtagere anvender arbejdsløshedsforsikringen på en utilsigtet måde. Vi vil indbyde arbejdsmarkedets parter til et analysearbejde med henblik på lovgivning allerede i løbet af efteråret. I overvejelserne skal bl. a. indgå spørgsmålet om arbejdsgiverbetaling for de første 8 timers ledighed og spørgsmålet om smidiggørelse af reglerne for arbejdsanvisning til andre fagområder.

Regeringen vil i samarbejde med amter og kommuner videreføre de foranstaltninger, der gennemføres for at bringe de unge i beskæftigelse eller uddannelse, og samtidig skal der sikres betydeligt flere pladser i de egentlige erhvervsfaglige uddannelser, især EFG-uddannelserne.

Der vil blive iværksat en undersøgelse af støtten til unge under erhvervsmæssig uddannelse og unge, som deltager i særlige foranstaltninger mod ungdomsarbejdsløshed. Sigtet med undersøgelsen er at opnå en koordinering af aflønningsformer og uddannelsesstøtte for derigennem at lette de unges uddannelsesmuligheder og indpasning på arbejdsmarkedet.

Sideløbende med denne omfattende styrkelse af erhvervslivet og arbejdsmarkedet må der også gennemføres en reduktion af både det offentlige og det private forbrug. Formålet er ikke blot direkte at lette trykket på betalingsbalancen, men også at formindske underskuddet på finansloven og dermed også lette presset på penge- og kreditpolitikken. De resultater, der kan opnås på denne måde, må ses i forlængelse af de øvrige bestræbelser på at lette erhvervenes finansieringsproblemer.

Målet er i løbet af få år helt at bringe realstigningen i de offentlige udgifter til ophør. For statens vedkommende indebærer det, at der i de kommende år ikke må ske nogen stigning i udgifterne i forhold til 1980, bortset fra de stigninger, der skyldes stigende lønninger og priser samt merudgift til pensi-

[Statsministeren]

oner m.m. som følge af moms- og afgiftsforhøjelserne.

På det kommunale område er der truffet en aftale med de kommunale organisationer, som indebærer, at den reale stigning i 1981 i kommunerne kun må udgøre 2 pct. I 1982 må den nedbringes til 1 pct., og i det følgende år må stigningen begrænses yderligere.

For at opnå denne udvikling i de offentlige finanser vil der i 1981 blive gennemført besparelser på de offentlige finanser på 8 mia kr. Målsætningen vil blive fastholdt gennem yderligere besparelser i de følgende år.

For yderligere at begrænse underskuddet på statsbudgettet vil der blive foreslået forhøjelser af skatter og afgifter til et samlet årsbeløb på op imod 5 mia kr. Heri indgår det allerede fremsatte forslag om regulering af grundbeløb og skalagrænser ved indkomstbeskatningen, som vil give en provenuforøgelse på ca. 1 mia kr.

Som et led både i den statsfinansielle stramning og i regeringens energipolitiske bestræbelser fremsættes der forslag om energiafgifter med et samlet provenu på 1 mia kr. Det drejer sig om forhøjelse af afgifterne på elektricitet, olieprodukter, benzin, charterrejser, mens afgiften på gas nedsættes.

Endelig stilles der forslag om, at momsen forhøjes fra 20¼ pct. til 22 pct.

Som tidligere nævnt er forudsætningen for denne sammensætning af afgifterne, at der ydes hjælp til de svagest stillede grupper i samfundet. Derfor afsættes der ca. 500 mill. kr. til forhøjelse af de sociale pensioner, børnetilskuddene, ungdomsuddannelsen og uddannelsesstøtten samt til forhøjelse af pristilskuddene til visse mejeriprodukter.

For at afbøde stigningerne i brændselspriserne, især på olie og petroleum, sker der derudover en forhøjelse på 200 mill. kr. af kommunernes rådighedsbeløb til personlige tillæg til folke-, invalide- og enkepensionister i 1981.

Regeringen er klar over, at der her er tale om en økonomisk politik, som vil kræve mærkbare afsavn af hele befolkningen. Der har kun været mulighed for at gennemføre kompensationsforanstaltninger til de allersvagest stillede grupper. Men det er en nødvendig politik, hvis vi skal kunne betale den enorme regning, som vi gang på gang bliver præsenteret for. Det er nødvendigt, hvis vi skal sikre en vending i udviklingen på beta-

lingsbalancen og dermed genskabe grundlaget for en positiv udvikling i produktion og beskæftigelse. Det er en opgave, som må løses nu, hvis vi ikke skal risikere, at det bliver for sent.

Regeringen og de 4 forligspartier er klar over, at der herved lægges et pres på alle befolkningsgrupper, men vi tror, at den overvejende del af befolkningen forstår, hvor vigtigt det er, at opgaven bliver løst.

Jeg vil derfor også gerne sige tak til de partier, der under forhandlingerne har medvirket til og har taget et medansvar for gennemførelsen af denne politik. Regeringen håber, at andre partier her i folketinget også vil bidrage realistisk og positivt til gennemførelsen af den økonomiske politik, som her er lagt frem. Den økonomisk usikre verden, vi lever i, gør det absolut nødvendigt.

Meddelelser fra formanden:**Formanden:**

I skrivelse af dags dato meddeler industriministeren, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af lov om stop for priser m.v.

(Lovforslag nr. L 199).

I skrivelse af dags dato meddeler arbejdsministeren, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af lov om arbejdsformidling og arbejdsløshedsforsikring m.v. (Arbejdstilbud til langtidsledige og ret til efterløn).

(Lovforslag nr. L 200).

Forslag til lov om barselorlov m.v.

(Lovforslag nr. L 202).

I skrivelse af dags dato meddeler socialministeren, at hun ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af lov om dagpenge ved sygdom eller fødsel.

(Lovforslag nr. L 201).

Forslag til lov om ændring af lov om folkepension. (Forhøjelse af grundbeløb m.v. ved ændring af merværdiafgiften til 22 pct.).

(Lovforslag nr. L 203).

[Formanden]

Forslag til lov om ændring af lov om invalidpension m.v. (Forhøjelse af ydelser ved ændring af merværdiafgiften til 22 pct.).

(Lovforslag nr. L 204).

Forslag til lov om ændring af lov om pension til enker m. fl. (Forhøjelse af grundbeløb m.v. ved ændring af merværdiafgiften til 22 pct.).

(Lovforslag nr. L 205).

Forslag til lov om ændring af lov om social bistand. (Forhøjelse af ydelser ved ændring af merværdiafgiften til 22 pct.).

(Lovforslag nr. L 206).

Forslag til lov om ændring af lov om børnetilskud og andre familieydelse. (Forhøjelse af børnetilskud m.v. ved ændring af merværdiafgiften til 22 pct.).

(Lovforslag nr. 207).

I skrivelse af dags dato meddeler ministeren for skatter og afgifter, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af merværdiafgiftsloven. (Forhøjelse af afgiften).

(Lovforslag nr. L 208).

Forslag til lov om ændring af lov om tobaksafgifter.

(Lovforslag nr. L 209).

Forslag til lov om beregning af merværdiafgift af parfumer, toiletmidler m.v.

(Lovforslag nr. L 210).

Forslag til lov om ændring af lov om afgift af elektricitet.

(Lovforslag nr. L 211).

Forslag til lov om ændring af lov om afgift af visse olieprodukter.

(Lovforslag nr. L 212).

Forslag til lov om ændring af lov om afgift af benzin.

(Lovforslag nr. L 213).

Forslag til lov om ændring af lov om afgift af gas.

(Lovforslag nr. L 214).

Forslag til lov om ændring af lov om afgift af charterflyvning.

(Lovforslag nr. L 215).

I skrivelse af dags dato meddeler undervisningsministeren, at hun ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af lov om folkeskolen. (Ændring af km-grænsen for befording).

(Lovforslag nr. L 216).

Forslag til lov om ændring af lov om fritidsundervisning m.v.

(Lovforslag nr. L 217).

Fra ministeren for Grønland har jeg modtaget følgende skrivelse af 5. maj 1980:

»I henhold til § 10 i lov nr. 619 af 14. december 1977 for Grønland om valg til Europa-Parlamentet fremsendes hermed den af rigsombudsmanden i Grønland udarbejdede endelige valgbook vedrørende valget til Europa-Parlamentet i Grønland den 9. juni 1979.

sign. Jørgen Peder Hansen«.

Det nævnte materiale vil blive tilstillet udvalget til valgs prøvelse.

Det er meddelt mig, at kulturudvalget ønsker at afgive mundtlig indstilling ved 3. behandling af forslag til lov om ændring af lov om filmcensur. (Lovforslag nr. L 76).

Skriftlig fremsættelse af forslag:

Industriministeren (Erling Jensen):

Hermed har jeg den ære for det høje ting at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af lov om stop for priser m. v.

(Lovforslag nr. L 199).

Lovforslaget er et led i det forlig, der er indgået, og jeg kan derfor med hensyn til baggrunden for forslaget henvise til statsministerens redegørelse her i tinget i dag.

Lovforslaget giver virksomhederne mulighed for at foretage indregning af øgede afskrivninger i forbindelse med nyinvesteringer, øgede finansieringsomkostninger samt øgede udgifter, der er en følge af lovbestemte krav, herunder krav til miljøet.

Siden prisstoplovens vedtagelse i december 1979 har der vist sig et øget behov for virksomhederne til i et vist omfang at foretage indregning af øgede udgifter på disse områder.

Lovforslaget imødekommer dette behov samtidig med, at det fremmer virksomhedernes mulighed for at foretage nyinvesteringer